

IRAN

April 2005

Magnus Ullman

DELTAGARE

Mayvi Lindfors, Malmö
Perry Hadley, Lövestad
Inger Lindelöf, Brantevik (8–18 april)

Reseledare

Magnus Ullman, Brantevik

RESRUTT

- 8/4** Flyg mot Iran
- 9/4** Teheran, Qom, natt i Kashan
- 10/4** Kashan, Marandjöknen, Fin, natt i Esfahan
- 11/4** Esfahan
- 12/4** Esfahan, Izad Khast, Passergad, Nagshe Rustam, Persepolis, natt i Shiraz
- 13/4** Shiraz, Botaniska trädgården, Hafiz grav
- 14/4** Shiraz, flyg till Ahwaz, Karun
- 15/4** Sade Shavar, Dez, Shush, Choga Zanbil, natt i Ahwaz
- 16/4** Ahwaz, Bamdej, Ali Chab, flyg till Teheran
- 17/4** Teheran
- 18/4** Teheran, Hableh Rood, Veresk, natt väster Neka
- 19/4** väster Neka, Miankaleh, Bandar Torkaman, Ashura Deh, natt i Gorgan
- 20/4** transport över Elburz, Khosh Yeilagh, Abr, natt i Bastam
- 21/4** Touran, natt i Bastam
- 22/4** Bastam, väster Sharud, Parvar, natt i Semnan
- 23/4** Parvar, Mulla Deh, natt i Semnan
- 24/4** Semnan, Saranza, Karadagh, Lasem, hemflyg under natten
- 25/4** hemkomst

OMSLAG

Pleskes ökensrika (Peter Elfman).

DAGBOK

Fredag 8 april

Flyg till Teheran. Sent i säng.

Lördag 9 april

Efter hotellfrukost packar vi in oss i två 4WD med varsin chaufför tillsammans med vår guide för den första delen av resan, den synnerligen trevliga, ambitiösa och behagliga Nima som speciellt gruppens damer snabbt får ett gott öga till.

Resans första programpunkt utgörs av ett besök vid ayatolla Khomeinis mausoleum, mest för att det ligger längs vår väg. Mayvi och Inger draperas omsorgsfullt i chador inför besöket i denna religiösa högborg. Inne vid graven råder en stilla frid, så här en enkel lördag. Människor ber eller sitter i smågrupper och pratar.

Nästa punkt på dagordningen är besöket vid madrassan i Qom, en av shiamuslimernas allra heligaste platser. Just idag är här svart av folk (i dubbel mening) eftersom det är imam Rezas dödsdag och många besöker detta moskéområde eftersom hans dotter (eller var det syster?) ligger begravd här.

Vackra, pampiga byggnader med smakfull mosaik och kakel. Vi är något udda sparvar i tranedansen, eftersom i stort sett aldrig några turister kommer för att bese dessa vackra, betydelsefulla byggnader, oklart varför.

Vi reser vidare söderut och når vårt hotell i Kashan. Första gemensamma middagen och därefter i säng – tidig ”fågelskådarstart” i morgon!

Söndag 10 april

Start 0600 och ut i Maranjaböknen där vi intar full fältfrukost uppdukad på motorhuven strax efter soluppgången. *Tofslärkor*, ett par *korpar* och – något överraskande – 2 *alpkråkor* flyger över mellan tuggorna.

Mätta och belåtna går vi en runda i en liten odling i öknen. Skådningen inleds med fina obsar på en *minervauggla*. En *svarthuvad sparv* sitter på en tråd, några *härfåglar* likaså. En grann hanne *blåhake* (något oklart vilken ras, faktiskt) sitter länge och väl totalt öppet på en kvist och låter sig beundras.

Vi kör vidare ut i öknen som egentligen är en del av Dasht-e-Kevir, d.v.s. ”Kevirstäppen”. Diverse stopp för *stäppörn*, *örnvråk*, *härfågellärka*, *större skrikörn/fulvescens*, *stäpphök*, *ökenstenskvätta* och inte minst 2 praktfulla *ökenlöpare* som värdigt spatserar ganska nära våra 4WD – inget löpande här inte.

Maranjabs fint restaurerade karavanseraj ute i öknen beundras vederbörligen och detsamma kan sägas för ett par *citronärlor*, några *rödstjärtar* och en *göktyta* runt serajens lilla damm.

Här finns lite av varje att bese: den enorma salt-sjön Namak, nästan skrämmande i sin totala ödslighet, liksom väldiga sanddyner. Vi får dessutom

några droppar regn på vindrutan just när vi startat återfärden – en ren bonus här ute i öknen.

Efter lång färd tillbaka når vi Kashan och en tämligen försenad lunch. Vår restaurang är av traditionellt iranskt snitt, men det kan kanske inte sägas om innehavarna. Han är förvisso iranier, men hon avslöjar sig med sin perfekta engelska! Perry gissar på någonstans nordost om Birmingham, men det är i själva verket snarare nordväst (Manchester). Hon har lite bråttom hem för att se *Eastenders* via parabol på BBC Prime. Det är en small world.

Utcheckning från hotellet och besök i den fantastiska trädgården Fin med sitt intrikata system av vattenkanaler och små fontäner under självtryck. En häpnadsväckande vattenbyggarkonst uppenbaras via den lokala guidens redogörelse.

Därefter 20 mils 3-filig motorväg till Esfahan. Vi har tagit farväl av våra duktiga 4WD-chaufförer och nu bytt till större buss. Denne chaufför visar sig vara en slyngel som prompt ska röka i bussen (med den inte helt vattentäta motiveringen att vi hyrt bussen, inte honom). Han och Nima skäller på varandra en bra stund varpå han tänder ännu en cigarett.

Han kör i och för sig bra, men får vid ankomsten till Esfahan beskedet att han är entledigad och en ny buss ska beställas fram.

Sen middag. Men i morgon är det sovrmorgon. Skönt.

Måndag 11 april

Behaglig morgon med fullständig frukost 0800, avfärd 09. Idag åker vi i två personbilar medan vår sparkade chaufför kör tillbaka till Teheran. Vi har en duktig guide, Mahmoud Reza Shayesteh, samme man som guidade undertecknad på platsen 2003. Klar, redig och rimligt kortfattad (samt synnerligen kunnig). Bil nr 2 körs av en ytterst trevlig ”andraguide”, utbildad i USA och därför med förstklassig engelska.

Den befarade värmen uteblir, antytt kyligt på morgonen och därefter solsken och osannolikt perfekt temperatur hela dagen. Vi startar på Imamtorget där vi får all geometri förklarad, liksom funktionen hos torgets olika delar. Moskén med påfågel beundras invändigt och den stora paradbyggnaden med alla sina trappor beskådas. Inger blir omringad av ett antal överförtjusta flickor med uppställning för fotografering under allmänt glam. Inger får också anbud på sin son, men nödgas meddela att han tyvärr redan är gift. I bakgrunden står en äldre dam – lärarinnan? – och myser åt skådespelet.

Vi besöker en liten konstfärr där ett antal miniatyrkatter målade på dromedarben inhandlas.

Därefter åker vi till palatset Chehel Sotoon från safavidisk tid (1600-tal). Även här är arkitekturen imponerande. Spännande målningar på väggarna.

Efter lunch på flott, traditionell och inte minst trivsamt restaurang där vi serveras ett antal traditionella rätter, beser vi ett par av Esfahans imponerande broar, bl.a. den äldsta från 500-talet. *Kohäger* och *nathäger* balanserar något dagens fågeltorka.

När vi besöker basaren i Esfahan står undertecknad vid ett tillfälle med 20.000 rial i handen, när en äldre gentleman går förbi. Just när han passerar säger han i steget ”If that’s what you get for your wife, keep her” och är strax borta.

Vi besöker zoroasterns kyrka, Tempel of Fire, med en låga som brunnit oavbrutet i 1500 år, varav 30 år på denna plats. Därefter te under ännu en av de stiliga broarna, där arkitektur och strömmande vatten skapar behaglig svalka även under varma somrardagar. Och Mayvi låter inte vem som helst norpa hennes glass. Inte ens en reseledare.

Under middagen dyker vår guide för i morgon upp, för att introducera oss om morgonens begivenheter, Persepolis och Shiraz.

”Vem kan påstå sig ha sett världens vackraste stad utan att ha sett Esfahan” (André Malraux).

Tisdag 12 april

Frukost 0700, avfärd nästan på tid 0745. Vi har nämligen långt att köra och ska dessutom hinna viktig sightseeing. Första stopp sker i Izad Khast, en gammal stad längs karavanvägen Esfahan–Shiraz. *Tornfalk*, *agam*, *alpkråka* och en imponerande karavanseraj. Vi far vidare – idag med ytterst trevlig och skicklig chaufför (skönt!) – på bra väg som i stor utsträckning går nere på slätten just öster om Zagrosbergen, vars delvis snöklädda toppar reser sig i väster.

Nästa stopp görs i Passergad, Cyrus den stores grav från 530 f.Kr. Ruinerna av några palats och själva gravbyggnaden över denne världens förste imperiebyggare är det enda som finns kvar, ändå tillräckligt för att ge oss en inblick i den avancerade byggnads- och bildhuggarkonst som fanns redan då. ”Jag är Cyrus den store, en perser och aryer”. Gott om *isabellastenskvättor* och någon *biätare*.

Klockan närmar sig tre och det är hög tid för en försenad lunch (inga vettiga restauranger längs denna långa väg) som intas på den lokala turistrestaurangen. Enkelt men helt OK. Vi bjuds lokal, mycket välsmakande auberginerätt.

Åtskilliga mil kvar och vi rullar vidare. Nästa stopp förläggs till Nagshe Rustam, Darius, Xerxes och ytterligare ett par akemenidiska kungars mäktiga gravar. Uthuggna i den lodräta klippan reser sig gravarna flera 10-tal meter upp. Delvis mycket välbevarade bilder är uthuggna högt däruppe. Den äldsta reliefen är från 2000-talet f.Kr. Dessutom finns en bild av ”örnkonungen” Bahran som på 300-talet f.Kr. lät konstruera en ”flygmaskin”, lyft av hundra örnar, med vilken han flög en minut. Dessutom uthuggna bilder om kampen mot romarna på 300-talet. Ja, vad allt har inte perserna hunnit med. *Subbstjärtseglare* häckar uppenbarligen inne

i Xerxes gravkammare – kanske t.o.m. norr om det utbredningsområde som visas i *Birds of the Middle East*.

Denna långa, innehållsrika dag kulminerar i besöket vid Persepolis, Darius och Xerxes stora ceremonipalats. I ganska högt tempo lotsas vi runt från den ena märkvärdigheten till den andra av vår eminente guide. Fantastiskt att se dessa reliefer i verkligheten som man sett så många gånger avbildade i böcker. Inte minst guidens engagerade berättelse om alla olika folkslag som bär fram gåvor till perserkonungen. ”And he took the hand of all nations.” Varje folkslag är avbildat med olika karakteristiska attribut (vi påpekar dock lite småsurt att skåningar saknas).

Sena eftermiddagens vackra ljus och behagliga temperatur, nästan inga besökare förutom vi och ett par iranska skolklasser samt en kunnig, besjälad berättare och ett storslaget palatsområde – en fantastisk upplevelse.

Stilenligt avslutas dagen av ett par sjungande *sydnäktergalar* av den lokala rasen *hafizi* bara ett par mil från persernas store poet Hafiz hemstad Shiraz.

Enda plumpen i dagens protokoll är att middagen inte kan sköljas ned med ett glas rött shiraz – utan blott med ananasöl, alkoholfri gubevars.

Onsdag 13 april

Sovmorgon, frukost 08, avfärd 09 sedan vi rivstartat med sjungande *eksångare* i hotellträdgården. Idag är det helt vanlig turistsightseeing i Shiraz som står på programmet. Ganska ovanligt inom AviFaunas verksamhet – och likväl får vi en ytterst trivsamt dag i mycket behagligt svenskt försommarväder. Staden ligger på 1.500 m höjd varför solen inte värmer mer än alldeles lagom trots det sydliga läget.

En promenad runt stadens välskötta botaniska trädgård ger nya arter i form av *vitkindad bulbyl*, *rostgumpsvala* och *koltrast* samt sjungande *sydnäktergal*. Vi tittar också på många spännande växter, bl.a. flera typiska för Iran. Vi får också klart för oss vad de röda bären som serveras på riset, ”barberries” är för något – berberis helt enkelt. Dessutom allt från afghansk tall via valnöt till Bottle Brush.

Pink Mosque visar sig vara något så unikt som en moské utan kupol eller minareter och med figurativa bilder, föreställande europeiska människor och byggnader. De två tornen liknar mest kyrktorn. Förklaringen: konstnärer och arkitekter hade på 1700-talet varit i Europa och hämtat inspiration.

Ännu en lunch på trivsamt restaurang med ”genuint iransk” inredning och förstklassig traditionell mat.

Väl i Shiraz bör man inte missa ett besök i den oerhört populära nationalskalden Hafiz grav. Trots en hel del människor, inklusive ett antal konststuderande som sitter här och var och tecknar, råder en behagligt stillsam atmosfär i den vackra trädgården. Tyvärr lyckas vi inte att höra någon *hafizi*-näktergal – detta hade onekligen varit den rätta platsen. Men

en *trastsångare* som sitter i en cypress och småsjunger är inte heller helt fel.

Vi flanerar genom den behagligt stilla basaren, dricker te på ett litet tehus och gör till slut ett besök vid skalden Sa'dis grav – också detta område ytterst välskött och med fantastiska blomsterarrangemang, enkla men stilfulla. Liksom på många ställen i Shiraz ligger en lätt doft av apelsinblom över hela trädgården.

Vi tar ett varmt adjö av vår guide och förbereder oss för middagen, idag *Lamb Roast Beef* med ris smaksatt med – berberis.

Torsdag 14 april

Transportdag. Frukost 0730 efter att vi skickat iväg vår chaufför den långa landvägen till Ahwaz inklusive en del av vår packning. Taxi till flygplatsen 0830 (även om vi gärna dröjt kvar i Shiraz behagliga klimat).

Flyg till Teheran där vi möts av vår ”huvudguide” Houman, välkänd för tidigare AviFauna-resenärer.

Här lämnar vi också Inger för ett par dagars fågelfri sightseeing i Teheran och kaspiska regionen innan vi flyger till Ahwaz nära gränsen mot Irak. Vårt hotell ligger just vid den mäktiga floden Karun, ”den tredje floden i Tvåflodslandet”, och vi hinner en liten promenad innan solnedgång. Här finns en stor koloni *ko-* och *silkeshäger* som också håller mindre antal *natt-* och *rallhägrar*. Bland mängder av ”svarta” *tornseglare* ses några enstaka *bleka*. En *vitkindad bulbyl* flyger över floden.

Snygg solnedgång.

Fredag 15 april

En av resans tyngsta dagar inleds med kaffe på rummet kl 06... nej, det fungerade inte, så Houman själv får hämta åt oss. Något försenat får vi vårt kaffe/te 0610, inklusive smarrig bakelse – den perfekta starten på en lång, intensiv dag.

Vi kör (med den lyckligt anlände chauffören från Shiraz) den 6 mil långa resan mot Sade Shavar (d.v.s. samma lokal som i förra årets rapport kallades Karim). Himlen grånar och det faller några droppar på framrutan. Ska det bli regn idag?

Sade Shavar är en förstklassig fågellokal och vi hinner knappt ut genom bussdörren innan härliga arter radar upp sig: *grön biätare*, *svarthuvad sparv*, *trädnäktergal*, *rödflikvipa* – full fart på skådningen. *Streckad prinia* är vanlig och flockar med *spansk sparv* drar snabbt förbi.

Den grymma målarten *iraskriktrast* hängs tämligen snabbt in – och de närmaste timmarna kan vi njuta av åtskilliga obsar av denna exklusivitet i den högre skolan. Ostreckad undersida, mörka ben och fötter – jodå, allt stämmer. En ung *stäpphök* jagar snabbt förbi, både *gråfiskare* och *smyrna* fiskar, *styltlöpare* flyger av och an och på mycket långt håll syns 3 *sumpvipor*.

Efter fältfrukost och mer skådning far vi vidare mot floden Dez nära Choga Zanbil. En av målarter-

na här sviker oss tyvärr, nämligen tamarisksparv, trots att vi letar på förra årets framgångsrika lokal och ser mängder av dess ”miniskatbon”. Gott om *gulstrupiga stensparvar* runt bona dock. En flock *vitbukiga flyghöns* flyger över med sitt dämpade läte.

Vi fortsätter framåt till en ”hypocolius-stake out” där vi snart upptäcker en hane och en hona av *hypocolius*. Häckning kan anses konstaterad, för hannen flyger iväg med en stor tuss i näbben, för bobygge kan man misstänka. Den vackert svartvita *mesopotamiska kråkan* visar sig också ett par gånger liksom en *kaspisk trut*.

Hög tid för lunch, varför vi far till Shush för ännu en god, iransk måltid. Inne på restaurangen fanns också en skönsjungande kalanderlärka i en bur – något udda.

Efter besök vid profeten Davids grav styr vi mot Choga Zanbil med ropande *minervauggla* och överflygande *hypocolius*. Det drygt 3000 år gamla avtrycket av en barnfot sätter fantasin i rörelse (redan på den tiden ville så klart kidsen vara med och hjälpa farsan).

Efter ännu en lååång men ytterst framgångsrik dag hem till hotellet för middag. Vi skålar i alkoholfri pilsner och gratulerar oss till att det inte blev något regn.

Lördag 16 april

Frukost 0700, avfärd 0745. Färden går mot delvis okända våtmarker i Mesopotamien – Houman har blivit tipsad om en betydelsefull övervintringslokal för ånder, bronsibis mm. Vi beslutar oss för att testa vad det kan ge så här i april. Tunga moln, regn under transporten och idag blir det verkligen så mycket regn att regnkläderna åker på. Men inte ens utan blir man blöt.

Vårt mål är alltså den stora våtmarken Bamdej vid byn Mazrae Seh (”Tredje Byn”, från stora vägen, nämligen). Ett av vår tids stora gissel, utdikning, har drabbat även detta område och stora kanaler skär rakt genom växtligheten. Här är emellertid ännu en hel del vatten och mycket växtlighet och man kan förstå att här är fågelrikt under vintern. *Iraskriktrast* visar sig vara vanlig direkt när vi kliver ur bussen, och Bamdej får väl kallas en ”ny lokal för världen” för denna art. Ett stort vassområde breder ut sig, och här finns säkert basrasångare, som vi dock inte lyckas hitta. Arter som *styltlöpare*, *sumpvipa*, *rödvingad vadarsvala*, *rödstrupig pip-lärka* och bekantingar som *brushane*, *skogssnäppa* och *grönbena* skvallrar om landskapets karaktär. Resans första törnskata visar sig vara en *isabella-törnskata*.

Längs vägen tillbaka mot Ahwaz stannar vi till vid Ali Chab där vi spanar in resans första ankor, 2 *marmoränder* (enligt mottot kvalitet snarare än kvantitet) samt 3 *dvärgskarvar*.

Lunch, utcheckning och flyg till Teheran. Ovanligt klar sikt över staden vid inflygningen tack vare regn under dagen.

På Grand Hotel Tehran återförenas vi till middagen med Inger som haft ett par fina dagar i kaspiska regionen tillsammans med två iranska kvinnor, Sepideh och Afsaneh.

Söndag 17 april

Frukost 08, avfärd 09 tillsammans med den otroligt charmiga guiden Afsaneh som också guidade Avi-Fauna i Teheran 2004. Dagen ägnas åt sightseeing i Teheran, åtminstone under morgontimmarna med riktigt frisk och lite sval luft. Vi starar på ett historisk museum, bl.a. med vackra spännande reliefer från ”vårt kära” Persepolis. Därefter tillbringar vi några lätt ansträngande men givande timmar på Grand Bazar, idag delvis stängd p.g.a. minneshög-tid över imam Hosseins dödsdag.

Vi tittar mest, men handlar också för glatta livet. Allt från klänningar av 50-talssnitt och äkta mattor till saffran (1/4 av priset i Sverige) och andra kryddor. Lunch intas i form av pizza på snabbmatsrestaurang á la det unga Teheran. Fullständigt vrålfräscha toaletter!

Vi tar oss till Ecotour Irans kontor och hälsar på de tolv anställda. På fem år har företaget jobbat sig upp från ingenting till ett antal olika naturaktiviteter, med något program i stort sett varje helg året runt. Cirka tusen personer i kundregistret, varav ungefär hälften äger en kikare. I Teheran!

Därefter bokhandel och fler böcker om Persepolis. Dock avstår vi från frestelsen att köpa Nietzsches *Also sprach Zarathustra* på farsi. Perry den ambitiöse köper dock en farsi-engelsk parlör.

Kvällen avslutas med en av resans höjdpunkter: middag hemma hos Houman och hans fru Sepideh. Med finns också Nima och hans fru Afsaneh, Sepidehs pappa och syster Sima samt Houmans mamma och pappa. Härligt hus, underbar gästfrihet och inte minst en osannolikt trevlig stämning – tänk att människor från helt olika kulturer och olika religiösa sfärer kan ha så otvunget trivsamt tillsammans.

Dignande bord erbjöds: frukter, nötter, småkakor och ett middagsbord med kofta, tunga, chelo (d.v.s. riskaka med saffran) och diverse kebabvarianter (kebab innebär i Iran helt enkelt ”grillat”). Det tog aldrig slut. Till slut ställdes saffransglansen fram, den perfekta avslutningen på en helkväll. Aningen matta tumlade vi så småningom ut till taxin som tog oss till hotellet.

Sedan portiern till och med lyckades finna Ingers pass efter en god stunds ivrigt letande kunde hon vinkas av för hemflyg under natten. Vi andra gick till sängs inför resans andra avdelning, nu mellan Teheran och Kaspiska havet.

Måndag 18 april

Vi vaknar till en alldeles strålande morgon med vackert vita bergstoppar bortanför Teherans skyli-

ne. Få huvudstäder i världen torde kunna erbjuda denna utsikt från hotellrumsfönstret. Frukost 08, avfärd 0845, nja lite senare för Houman fångades av Teherans makabra morgontrafik och blev lite försenad.

Upp mot Elburzbergen i vackert solsken – på håll skymtar vi även Damavands karakteristiska topp. Tyvärr blir det allt vi får se av Damavand för ett jordskred i samband med gårdagens kraftiga regn stoppar trafiken längs vägen nedanför berget. Trots ett ambitiöst försök längs en alternativ väg tvingas vi stryka Damavand från programmet.

Så dagen ägnas främst åt transport. *Stäppörn, isabellastenskvätta, stensparv* (i byn Damavand!) och *klippsvala* är viss ornitologisk tröst.

Vi kör längs den ”alpina” järnväg tyskar och iranier byggde över Elburz i samband med första världskriget och som briter – som en historiens ironi – under andra världskriget använde för att besegra tyskarna. Den historiska järnvägsbron över en djup klyfta i Veresk är verkligen fantasieggande.

Det blir allt grönare och lummigare efter hand som vi kör nerför Elburz nordsluttningar och ner på jordbrukslätten mellan berget och Kaspiska havet.

Ett par *stjärtmesar* av den mörka, hakskägsförsedda rasen *alpinus* i hotellträdgården avslutar dagens rätt magar ornitologiska utbyte. Gedigen *sjögrodekonsert* från hotellfönstret avslutar själva dagen.

Tror vi. Tills en *dvärguv* ropar strax efter sängdags...

Tisdag 19 april

... och igen vid 3-tiden på morgonen. Ett par av *sädesärta* av rasen *dukhunensis* jagar iväg en hanne *personata* när vi senare väntar på avfärd från hotellet.

Vi tar oss till det vidsträckta området Miankaleh, allra viktigast som övervintringsområde, men med en del spännande fågel åt oss också. Ett visst sträck mot öster längs landtungan norr om lagunen: *ängshök* (1 hanne + 1 hona), *stäpphök* (1 juv.), *brun glada* (1) och *sparvhök* (4). Vi bokför också höjdarna *östlig sammetshatta* och klammerfria *fasaner* bland granatäppelbuskarna. Vi frukosterar sittande på medförda pallar vid medfört bord vid kanten av den stora lagunen Gorgan. Här finns *rödhuvad dykand* och *långnäbbad mås* även om det mesta är på långt håll.

Vi tittar närmare på en *morisk sköldpadda* och tar oss till norra delen av landtungan, där vi kan spana ut över det vidsträckta Kaspiska havet. *Kaspisk trut* och *Caspian Tern* (*skröntärna*) visar sig stilenligt.

Transport till Bandar Torkaman där vi snabbt hittar de förväntade *rödfalkarna*, för dagen 110 ex. En gråsparv har fastnat i en nylontråd som virat sig runt en elledning, där fågeln dött. Därefter har en hona rödfalk lyckats fastna i tråden som sitter runt ledningen. Hon är ännu vid liv men rätt medtagen i den gassande solen. Med hjälp av ett par smågrab-

bar som skakar fram en lång stör som Houman fäster sin kniv på lyckas han mirakulöst nog skära av linan så att rödfalken befrias. Det mest mirakulösa är nog ändå att Houman själv inte får 220 volt genom kroppen.

Vi tar båt ut till den lilla ön Ashura Deh som ligger i mynningen mellan Gorgan och Kaspiska havet, som en förlängning av den långa landtungan. Här skulle det nog vara spännande att följa sträcket om våren; under vårt lilla besök ser vi 4 *sparvhökar*, 1 *stäpphök* och 1 *stäpp-/ ängshök* mot öster. Till lunch serveras vi god, färsk "white fish" och stör. Med fin utsikt ut över Kaspiska havet. En liten promenad på ön ger bl.a. 15 *mindre flugsnappare* (inklusive flera ad. hannar), 1 *östlig sammetshatta* och 1 *eksångare*.

Båt tillbaka och fortsatt transport till flott, nyöppnat hotell i (staden) Gorgan. Varmt idag – betydligt varmare än normalt!

Onsdag 20 april

Frukost 0730 och avfärd punktligt 0815. Fortfarande i strålende sol (vem påstod att det brukar regna i kaspiska regionen?) klättrar vi tillbaka över Elburzbergen och tar oss ut på de enorma vidderna i Khosh Yeilagh. "Som vanligt" ganska fågeltomt men efter fältlunch lyckas vi i alla fall skrapa ihop några *berglärkor* av den långörade rasen *penicillata* samt hane och hona av *stentrast*.

Houman har en ny lokal i bakfickan åt oss, Abr. På de blöta och branta småvägarna lyckas vi inte att oss ända fram till den avsedda ekskogen på toppen utan vänder till lite lägre nivåer med låg växtlighet och smärre klippsprång.

Vilken hit! Här radar godbitarna upp sig – extra kul eftersom ingen, inte ens Houman, egentligen vet vad som väntar oss: *klippsparv*, *ortolansparv*, *finschstenskävta*, *isabellastenskävta*, *mästersångare* och som pricken över i: *iranias* själv, den *vitstrupiga näktergalen*. Perrys kamerafinger får nästan kramp.

Matta kör vi vidare mot Bastam och strax innan vi når fram kommer en stäppörn glidande. Nej, *kejsarörn* – stopp! Tvärstopp och vi ut för att finna en smärre soptipp med inte mindre än 10 *stäppörnar* och 3 *kejsarörnar*, alla fjolårsungar. Tre *kejsarörnar* på ett bräde – det ser man inte ofta!

Efter incheckning och middag ska ugglorna i talledningen framför hotellet avkryssas enligt konstens alla regler. Ute på hotelltrappan hör vi en *hornugglas* dova rop och en *dvärguvs* taktfasta signal.

En planerad mellandag blev en kanondag!

Torsdag 21 april

En av resans bästa dagar startar med avfärd i mörkret 0430 (sedan 3 *dvärguvar* avlyssnats utanför hotellet) för 2,5 timmars färd till det härliga ökenreservatet Touran.

Väl framme kör vi direkt ut i *Zygophyllum*-halvöknen. Vi börjar med lite dåliga obsar på *snår-*

sångare innan vi uppdagar 2 avlägsna *Pleskes ökenskrikor*. Vi närmar oss för bättre obsar men de försvinner utan att vi blivit riktigt nöjda.

Houman dukar upp frukost – inklusive nystekt ägg – åt oss i Pleskereviret. En ganska exklusiv plats att frukostera, dessutom i ytterst behaglig morgontemperatur. Inte förrän frukosten är aväten och ihoppackad får vi riktigt bra kontakt med Pleske – ack, en sån härlig fågel!

Vi kör så mot centret men varseblir den egendommiga sången av *blek stensparv* – ut ur bilen och 2 fåglar visar upp sig galant för oss. Inte resans färgexplosion kanske, men en exklusiv art och på så nära håll är t.o.m. bleka stensparven snygg. *Clean up* på petronior!

Vi går en kortare promenad i odlingen vid centret – och blir omgående belönade med en handfull *ökenfinkar*. Samt tjockt med *mindre flugsnappare* inklusive flera röda hannar igen.

Mannen som äger odlingen hälsar glatt på oss när vi kliver in bland grönskan (och hans trevliga hund låter inte höra minsta gläfs). Lite senare bjuder han oss – via Houman – på te ute på sitt fält och det visar sig att han känt igen oss på stilen från tidigare AviFauna-besök. Kul!

Vi sätter av på en lång runda genom Touran. En och annan *ökenvarfågel*. Ganska snart får Houman syn på 6 mycket avlägsna *onager*. Värmedaller och avstånd gör att man mest uppfattar deras sandbeige färg, inte så mycket "vildåsnekaraktär".

Snart hinns vi upp av reservatets chef (som också guidade AF 2004), numera i ny 4WD donerad av ett FN-organ som stödjer åsneprojektet bland annat.

Tillsammans lunchar vi i en liten odling ute i öknen. Medan Houman rasslar fram kycklingsallad skådar vi. Besöket blir lyckat med trevliga ökenarter som *trastsångare*, *rosenfink*, *lövsångare* av den grå rasen *yakutensis*, *kaukasisk lundsångare*, *öken-trumpetare*, *orientstenskävta*, *afrikansk klippsvala*, *stenökenlärka* och en hel hoper *mindre flugsnappare*.

Vi kör vidare genom vidsträckta *Zygophyllum*-marker med stopp här och varför trappspaning, dock resultatlös. Dagen blir lång men vi hinner med en *onager* till, ett ytterst grant djur på riktigt gott närhåll. Så nära att den skyggt trippar iväg och försvinner bakom en klippa. Vilken stilig skönhet.

Via te vid centret, tack och farväl, körs vi så småningom till Bastam som nås långt efter mörkrets inbrott. Sen middag efter en veritabel heldag!

Fredag 22 april

Den lyckade gårdagen avfiras med sov morgon, frukost 0830 och avfärd 0915. Vi stannar till i Sharud för att diskutera oss igenom Shakespeares samlade produktion över en kopp te/kaffe medan den ständigt aktive Houman bunkrar fältlunch åt oss.

Transport "övre vägen" längs ett synnerligen vackert parti av Elburz, för dagen i strålende sol. Öster om Parvar stannar vi till för matrast (det har

blivit ganska många på den här resan). Medan Houman grillar lunchkorvarna över öppen eld skådar vi av slutningen ovanför oss. Priset för piggaste uppsyn går till de *afghanska piphararna*. I fågelväg bokförs *stensparv*, 5 *stentrastar*, ett par av *klippnötväcka* vid sitt omsorgsfullt konstruerade bo, överflygande *rödpannad gulhämpling* samt *isabella*- och ”*svenska*” *stenskvättor* i strid med varandra – uppenbarligen förekommer viss konkurrens mellan arterna.

När sista korvbiten är nersköld med väl kyld muslimsk öl kör vi vidare för ett kortare besök i Parvar. Här ser vi flera *medelhavsstenskvättor* och får guldobs på den ursnygga *rödpannade gulhämplingen*, rent brandpannad.

Några *stenbockar* avvijuts högt däruppe på klippan innan dagens skådning avslutas i förra årets produktiva murkryparravin. I år får vi nöja oss med *forsärla*. Därefter transport till hotell i Semnan.

Lördag 23 april

Ännu en drömdag startar i lugnt tempo med frukost 07, avfärd 0745. Därefter förlorar vi en dryg halvtimme på att den tilltänkta macken har slut på bensin, så vi får köra tillbaka mot Semnan.

Vem behöver 3-storksresor? Trots sen start + försening hänger vi under dagen in i stort sett allt vi ska! Vi börjar med en stilla promenad i behagligt väder uppför slutningarna söder om Parvar (där undertecknad vid två tidigare besök startat i stort sett i 0°-ig temperatur). Vi mjukar upp med någon *stentrast* och tämligen omgående får vi, trots vår sena ankomst, höra ett par *kaspiska snöhöns*. Den ena (eller kanske båda) visar sig också däruppe på de högsta bergskammarna.

Med täta pauser hackar vi oss uppåt. En lätt ve-modig *Emberiza*-sång inger hopp – och si, snart får vi härliga närobsar på en hanne *bergortolansparv*, även om den blygt försöker gömma sig bakom en sten. Sådana trix genomskådar vi lätt!

På långt håll får vi syn på den stenskvätta vi för-tvivilat sökt i flera dagar, och givetvis en ”måste-art” på en resa i detta land: *persisk stenskvätta*. Vi kommer efter hand allt närmare och det visar sig vara ett par, dessutom med allvarliga avsikter för vi ser den ena fågeln bära bomaterial.

En förbiflygande *dvärgsångare* bestäms i flykten. Artbestämningen är fullständigt korrekt, även om det inte är säkert att raritetskommittén skulle godkänna ett fynd under sådana omständigheter i Sverige. Senare ser vi 2 ex. fnatta runt, sjunga, närings-söka och till slut bära bomaterial. *Snöfink*, *svart rödstjärt*, *iranica*, *stensparv* och tjockt med *berglärkor* – ja, det är verkligen en härlig slutning här söder om Parvar.

Traditionsenlig lunch i ett litet stembrott, med fotoläge på *mästersångare* och *klippnötväcka* förutom sjungande *dvärgsångare* och överglidande *kungsörn*. Stort och smått.

Vid stationen i Parvar gör vi ett försök att se sittande *rödpannad gulhämpling*. Det är nu tidig eftermiddag, soligt varmt och mycket stilla och vi får nöja oss med någon överflygande fågel.

Resan börjar lida mot sitt slut och nu spänner vi bågen till det yttersta för att söka den gäckande *hyrcanusmesen*, Irans lokala balkanmes som ingen vet var den finns. Houman har fått tips om en lokal från ett par spanska biologer som i höstas fotograferade arten utan att veta vad det var. Genom en vacker dal i sin skiraste vårgrönka tar vi oss upp på cirka 2.150 m till ett halvöppet, grönt och frodigt och sanslöst vackert landskap. I behaglig temperatur och strålade sol. Vi blir verkligen hänförda, trots att vi sett mycket grant under två veckors resande.

Här finns också gammal lavbevuxen ekskog av någon lågväxande art där vi snart lokaliserar ett par *hyrcanusmesar*. Allmänt jubel – vår lycka vet inga gränser. Tänk att vi lyckades också med detta! Ytterligare ett sjungande exemplar hörs när vi en stund följer de båda mesarnas förehavanden. *Hyr-cana* är ett gammalt namn för staden Gorgan och ”*hyrcaniska regionen*” avser Elburz norra slutningar och är ett mycket välkänt begrepp bland botaniker med t.ex. fler speciella trädslag.

Vi vill inte slita oss från detta undersköna landskap men har som vanligt långt till hotellet. En sista fika och så vänder vi åter via ett par stopp, varav det intressantaste ger en ytterst finschlik *nunne- x medelhavshybrid*.

Ovanligt nöjda intar vi kvällens middag. Vi slår på stort och firar med två 0 %-iga öl var.

Söndag 24 april

Vad gör man med alla arterna inhängda och klara (nästan)? Vi ställer helt sonika in skådningen och tar en lättare sovmorgon med frukost 0730 och avfärd 0815.

Vi kör en omväg till Teheran via mindre vägar genom Elburzkedjan – mycket små vägar ska det visa sig. Tidigare småjordskred här och var gör vägen nätt och jämnt framkomlig på vissa ställen, men spår visar att någon har kört här före oss och vår 4WD tar sig fram utan problem. Fantastiska vyer möter oss, med bergskedjan Karadaghs snöklädda toppar över 4.000 m till vänster, härliga karga alpängar till höger och inbjudande dalar under oss. Som högst passerar vi cirka 3.000 meter och får till slut den eftertraktade utsikten över Damavands mäktiga topp – som vi ju missade för en vecka sedan.

Ingen skådning idag, som sagt. Likväl flera *nunne-stenskvättor* längs vägen, liksom resans tredje hybridhanne *nunne x medelhavs*. Vi stannar till vid klyftan vid Saranza med ett par av *persisk stenskvätta*, *klippnötväcka*, *stensparv* och klipphäckande *hussvala*. Ett *kungsörnspar* kretsar länge majestätiskt i närheten – får man förmoda – av sin klippphylla. Ett tag får de sällskap av en *tatarfalk*

som undertill lyser nästan vit mot den djupblå himlen. Tungt på min ära.

Gott om *berglärkor* (som vanligt) på de höga partierna och på en högt belägen äng hittar vi resans sista trippart, den vackert rosavingade *bergsökensfinken*.

Synnerligen nöjda och en aning matta rullar vi så småningom in i Teherans vansinnestrafik. Till hotellet för slutgiltig packning och dusch. Innan Houman, Sepideh och Kianoosh (också från Eco-tour) bjuder på avskedsmiddag. Vi tar ett känslö-

samt farväl av våra kära vänner innan Kianoosh en stund innan midnatt tar oss till flygplatsen.

Måndag 25 april

Flyg hem under natten och punktligt landar vi så småningom på Kastrup. Nöjda konstaterar vi att april varit kall i Skåne och att våren väntat på oss. Bara fördelar!

NÅGRA UTTRYCK PÅ FARSI ATT HJÄLPA DIG PÅ VÄGEN

Listan sammanställd av Perry Hadley

HÄLSNINGSFRASER

God morgon *Sobh bekheir*

Goddag *Ba'ad bekheir*

God natt *Shab bekheir*

Adjö *Khoda hafez*

Hej! *Salaam*

Hej!* *Khaste nabashi*

(*Vardagshälsning, bokstavligen "Tröttna inte!" eller "Kämpa på!". Vår tolk sade att uttrycket används mellan 30 och 50 gånger per dag normalt)

Hur mår Du/Ni? *Haletoonchetori?*

Varsågod* *Befarmaaid*

(*När man t.ex. ger något till någon eller när man släpper förbi någon)

Tack *Mérsi, Motshakeram*

Ja/Nej *Bale/Na*

Ursäkta mig *Bebakhshid*

LITE MATRÄTTER OCH ANNAT NYTTIGT

Bröd *Nan*

Vatten *Ab*

Ris *Berenj*

Potatis *Sib zamini*

Salt *Namak*

Peppar *Felfel*

Ägg *Tokhmemorgh*

Ost *Panir*

Te *Chay*

Kaffe *Ghahveh*

Mjölk *Shir*

Juice *Abmiveh*

Varm *Garm*

Kall *Sord*

Fisk *Mahi*

Kyckling *Morghe*

Får/lamm *Goosfand/Barhe*

Nötkött *Gav*

NÅGRA BERÖMDA RÄTTER FRÅN IRAN

Khoresh Köttgryta (i ändlösa varianter)

Qameh Persisk köttfärgsgröta (oftast lamm)

Chelou Ris med knaprig yta

Polou Ris med kryddor, nötter, frukt eller kött

Kuku Ett slags persisk omelett med olika tillsatser

Bastani asafran Saffransglass

ARTLISTA

1. **Gräsand** *Anas platyrhynchos*
1 Miankaleh 19/4
2. **Stjärtand** *Anas acuta*
10 Miankaleh 19/4
3. **Skedand** *Anas clypeata*
6 Miankaleh 19/4
4. **Marmorand** *Marmaronetta angustirostris*
2 Ali Chab 16/4
5. **Rödhuwad dykand** *Netta rufina*
27 Miankaleh 19/4
6. **Brunand** *Aythya ferina*
5 Miankaleh 19/4
7. **Vigg** *Aythya fuligula*
8 Miankaleh 19/4
8. **Kaspisk snöhöna** *Tetraogallus caspius*
2 söder Parvar 23/4
9. **Berghöna** *Alectoris chukar*
1 Touran 21/4, 1 öster Parvar 22/4, 2 Parvar 22/4, 1 söder Parvar 23/4, 2 Parvar 23/4, 3 längs vägen 24/4
10. **Svart frankolin** *Francolinus francolinus*
2 Sade Shavar 15/4, 6 Dez/ Choga Zanbil och 2 längs vägen 15/4
11. **Vaktel** *Coturnix coturnix*
1 Persepolis 12/4
12. **Fasan** *Phasianus colchicus talischensis*
10 Miankaleh 19/4; ”oklamrat är bäst”
13. **Smådopping** *Tachybaptus ruficollis capensis*
6 Miankaleh 19/4
14. **Storskarv** *Phalacrocorax carbo*
50 Miankaleh 19/4, 1 Ashura Deh 19/4
15. **Dvärgskarv** *Phalacrocorax pygmeus*
3 Ali Chab 16/4
16. **Dvärgrördrom** *Ixobrychus minutus*
2 Sade Shavar 15/4, 3 Bamdej 16/4
17. **Natthäger** *Nycticorax nycticorax*
10 Esfahan 11/4, 1 Persepolis 12/4, 100 Karun/Ahwaz 14/4, 20 Sade Shavar 15/4, 3 Dez/ Choga Zanbil 15/4, 5 Bamdej 16/4, 1 Touran 21/4
18. **Kohäger** *Bubulcus ibis*
2 Esfahan 11/4, 100-tals Karun/Ahwaz 14/4, tämligen vanlig–vanlig området norr om Ahwaz 15–16/4
19. **Rallhäger** *Ardeola ralloides*
9 Karun/Ahwaz 14/4, 1 Sade Shavar 15/4, 1 Bamdej 16/4
20. **Silkeshäger** *Egretta garzetta*
100-tals Karun/Ahwaz 14/4, tämligen vanlig Bamdej 16/4
21. **Gråhäger** *Ardea cinerea*
1 Sade Shavar 15/4, 10 Miankaleh 19/4
22. **Purpurhäger** *Ardea purpurea*
2 Sade Shavar 15/4, 3 Bamdej 16/4
23. **Vit stork** *Ciconia ciconia*
1 längs vägen norr om Ahwaz 15/4, ett (obebott) bo norr Bamdej 16/4
24. **Brun glada** *Milvus migrans*
1 Maranjaböknen 10/4, 1 Miankaleh 19/4
25. **Ormörn** *Circaetus gallicus*
1 längs vägen 12/4
26. **Brun kärrhök** *Circus aeruginosus*
1 Maranjaböknen 10/4, 25 Miankaleh 19/4, 2 Ashura Deh 19/4
27. **Blå kärrhök** *Circus cyaneus*
1 Miankaleh 19/4
28. **Stäpphök** *Circus macrourus*
1 Maranjaböknen 10/4, 1 Sade Shavar 15/4, 1 Miankaleh 19/4, 1 Ashura Deh 19/4

29. **Ängshök** *Circus pygargus*
2 Miankaleh 19/4
Obest. stäpp-/ängshök *Circus macrourus/pygargus*
1 längs vägen 12/4, 2 Miankaleh 19/4, 1 Ashura Deh 19/4
30. **Sparvhök** *Accipiter nisus*
1 Maranjab karavanseraj och 1 längs vägen 10/4, 1 längs vägen 12/4, 4 Miankaleh 19/4, 4 Ashura Deh 19/4, 1 Parvar 22/4, 1 söder Parvar 23/4, 1 Parvar 23/4
31. **Ornvråk** *Buteo buteo vulpinus*
1 längs vägen och 8 Abr 20/4, 2 Touran 21/4, 1 längs vägen 22/4, 1 längs vägen 24/4
32. **Örnvråk** *Buteo rufinus*
5 Maranjaböknen 10/4, 1 längs vägen 12/4, 1 Sade Shavar 15/4, 2 längs vägen 20/4, 1 längs vägen och 1 öster Parvar 22/4, 1 söder Parvar 23/4
33. **Större skrikörn** *Aquila clanga*
1 juv. *fulvescens* Maranjaböknen 10/4 – är *fulvescens* ö.h.t. rapporterad från Iran tidigare?
34. **Stäppörn** *Aquila nipalensis*
2 Maranjaböknen 10/4, 1 längs vägen 18/4, 1 längs vägen över Elburz 20/4, 10 norr Bastam 20/4
35. **Kejsarörn** *Aquila heliaca*
3 norr Bastam 20/4
36. **Kungsörn** *Aquila chrysaetos*
4 Touran 21/4, 1 Parvar 22/4, 1 söder Parvar 23/4, 2 Saranza (sannolikt i närheten av bo) 24/4
37. **Dvärgörn** *Hieraetus pennatus*
1 ljus längs vägen över Elburz 20/4
38. **Rödfalk** *Falco naumanni*
110 Bandar Torkaman 19/4, 5 längs vägen 20/4, 6 Touran 21/4
39. **Tornfalk** *Falco tinnunculus*
tämligen vanlig, cirka 30 ex. sedda under 9 dagar
40. **Lärfalk** *Falco subbuteo*
1 Miankaleh 19/4
41. **Tatarfalk** *Falco cherrug*
1 Saranza 24/4 – kretsade en stund med kungsörn!
42. **Rörhöna** *Gallinula chloropus*
3 Miankaleh 19/4
43. **Sothöna** *Fulica atra*
1 Esfahan 11/4, 130 Miankaleh 19/4, 40 Ashura Deh 19/4
44. **Stytlöpare** *Himantopus himantopus*
20 Sade Shavar och 5 längs vägen 15/4, 40 Bamdej 16/4, 10 Ali Chab 16/4
45. **Ökenlöpare** *Cursorius cursor*
2 Maranjaböknen 10/4
46. **Rödvingad vadarsvala** *Glareola pratincola*
150 Bamdej 16/4
47. **Mindre strandpipare** *Charadrius dubius*
1 Maranjaböknen 10/4, 1 Dez/ Choga Zanbil 15/4
48. **Rödflikvipa** *Vanellus indicus*
vanlig – tämligen vanlig i området norr om Ahwaz 15–16/4
49. **Sumpvipa** *Vanellus leucura*
3 Sade Shavar 15/4, 20 Bamdej 16/4
50. **Kärrensäppa** *Calidris alpina*
1 Maranjaböknen 10/4
51. **Brushane** *Philomachus pugnax*
25 Bamdej 16/4
52. **Enkelbeckasin** *Gallinago gallinago*
1 Sade Shavar 15/4, 2 Bamdej 16/4, 2 Ashura Deh 19/4
53. **Dammsnäppa** *Tringa stagnatilis*
1 Bamdej 16/4
54. **Skogssnäppa** *Tringa ochropus*
1 Bamdej 16/4, 2 Hableh Rood 18/4, 1 Touran 21/4
55. **Grönbena** *Tringa glareola*
3 Bamdej 16/4, 1 Miankaleh 19/4
56. **Drillsnäppa** *Actitis hypoleucos*
1 Maranjaböknen 10/4, 2 Ashura Deh 19/4

57. **Skrattmå** *Larus ridibundus*
tämligen vanlig Esfahan 11/4, tämligen vanlig Karun/Ahwaz 14/4, 10 Ahwaz 16/4, tämligen vanlig Mi-
ankaleh och Ashura Deh 19/4
58. **Långnäbbad må** *Larus genei*
170 Miankaleh 19/4
59. **Silltrut** *Larus f. fuscus*
1 Miankaleh 19/4 – på väg till Östersjön!
60. **Kaspisk trut** *Larus cachinnans*
1 Dez/ Choga Zanbil 15/4, 50 Miankaleh 19/4, 1 Ashura Deh 19/4
61. **Skräntärna** *Sterna caspia*
1 Miankaleh 19/4
62. **Fisktärna** *Sterna hirundo*
2 Miankaleh 19/4
63. **Smätärna** *Sterna albifrons*
1 Sade Shavar 15/4, 6 Bamdej 16/4
64. **Skäggtärna** *Chlidonias hybrida*
110 Miankaleh 19/4
65. **Svartbukig flyghöna** *Pterocles orientalis*
2 Maranjaböknen 10/4, 3 Touran 21/4
66. **Vitbukig flyghöna** *Pterocles alchata*
29 Dez/ Choga Zanbil 15/4
67. **Klippduva** *Columba livia gaddi*
1 längs vägen 20/4, 2 Parvar 23/4 och 2 Saranza 24/4 bedömdes vara rimligt ”rena” klippduvor
[**Tamduva** *Columba livia* (domest.)]
vanlig, sedd dagligen
68. **Skogsduva** *Columba oenas*
1 Miankaleh 19/4
69. **Ringduva** *Columba palumbus*
4 Karun/Ahwaz 14/4, vanlig området norr om Ahwaz 15/4, 2 Bastam 22/4, 1 Parvar 22/4
70. **Turkduva** *Streptopelia decaocto*
1 Maranjaböknen 10/4, vanlig området norr om Ahwaz 15/4, smärre antal Miankaleh 19/4, 1 Ashura Deh
19/4, 1 längs vägen 20/4, 1 ex. 21/4, 1 Bastam 22/4
71. **Turturduva** *Streptopelia turtur*
15 Sade Shavar 15/4, 40 Dez/ Choga Zanbil 15/4
72. **Palmduva** *Streptopelia senegalensis*
vanlig, sedd i stort sett dagligen
73. **Gök** *Cuculus canorus*
2 Sade Shavar 15/4, 1 Miankaleh 19/4, 2 Abr 20/4, 1 Touran 21/4, 1 öster Parvar 22/4, 1 Parvar 22/4, 1
söder Parvar 23/4, 2 Parvar 23/4, 2 Karadagh 24/4
74. **Dvärguv** *Otus scops*
1 väster Neka 18–19/4, 1 Bastam 20/4, 3 Bastam 21/4; alla hörda
75. **Minervauggla** *Athene noctua*
1 Maranjaböknen 10/4, 2 längs vägen och 1 Choga Zanbil 15/4
76. **Hornuggla** *Asio otus*
1 ad. ropande Bastam 20 och 21/4
77. **Tornseglare** *Apus apus*
tämligen vanlig, sedd i stort sett dagligen
78. **Blek tornseglare** *Apus pallidus*
5 Karun/Ahwaz 14/4
79. **Alpseglare** *Apus melba*
2 Nagshe Rustam 12/4, 4 Touran 21/4, 3 öster Parvar 22/4, 3 Parvar 22/4, 3 Parvar 23/4, 3 längs vägen
24/4
80. **Stubbstjärtseglare** *Apus affinis*
25 Nagshe Rustam 12/4 – uppenbarligen med bo i Xerxes klippgrav. Det är till att bo exklusivt!
81. **Smyrnakungsfiskare** *Halcyon smyrnensis*
4 Sade Shavar 15/4, 2 Dez/ Choga Zanbil och 4 längs vägen 15/4, 2 längs vägen 16/4
82. **Kungsfiskare** *Alcedo atthis*
2 Bamdej 16/4, 2 Miankaleh 19/4
83. **Gråfiskare** *Ceryle rudis*
8 Sade Shavar 15/4, 1 Dez/ Choga Zanbil 15/4, 12 Bamdej 16/4

84. **Grön biätare** *Merops superciliosus persicus*
vanlig (bl.a. långt över 100 på trådar nära Choga Zanbil) området norr Ahwaz 15/4, tämligen vanlig området norr Ahwaz 16/4
85. **Biätare** *Merops apiaster*
1 Passergad 12/4, 1 Nagshe Rustam 12/4, 2 Shiraz Botaniska trädgård 13/4, 2 längs vägen till Choga Zanbil 15/4, 13 Bamdej 16/4, 40 Miankaleh 19/4, 25 Bastam 20/4, 7 Touran 21/4, 6 längs vägen 22/4, 1 längs vägen 24/4
86. **Blåkråka** *Coracias garrulus*
1 längs vägen området norr om Ahwaz 15/4, 1 längs vägen området norr om Ahwaz 16/4
87. **Härfågel** *Upupa epops*
total 27 ex. sedda under 10 dagar
88. **Göktyta** *Jynx torquilla*
1 Maranjab karavanseraj 10/4
89. **Stenökenlärka** *Ammomanes deserti*
4 Touran 21/4
90. **Härfågellärka** *Alaemon alaudipes*
3 Maranjaböknen 10/4
91. **Korttälärka** *Calandrella brachydactyla*
2 Maranjaböknen 10/4, 1 längs vägen över Elburz 20/4, 1 Touran 21/4
92. **Tofslärka** *Galerida cristata*
vanlig, sedd under 12 dagar
93. **Trädslärka** *Lullula arborea*
2 Abr 20/4, 1 Mulla Deh 23/4
94. **Sånglärka** *Alauda arvensis cantarella*
5 Abr 20/4, tämligen vanlig Karadagh 24/4
95. **Berglärka** *Eremophila alpestris penicillata*
7 Khosh Yeilagh 20/4, 9 öster Parvar 22/4, vanlig söder Parvar 23/4, vanlig Karadagh 24/4
96. **Backsvala** *Riparia riparia*
smärre antal Maranjaböknen 10/4, 30 Passergad 12/4, smärre antal 15/4
97. **Afrikansk klippsvala** *Hirundo fuligula*
6 Touran 21/4
98. **Klippsvala** *Hirundo rupestris*
2 längs vägen 9/4, 3 Hableh Rood 18/4, 3 öster Parvar 22/4, 15 Parvar 22/4, 5 Parvar 23/4
99. **Ladusvala** *Hirundo rustica*
tämligen vanlig, sedd under 13 dagar
100. **Rostgumpsvala** *Hirundo daurica*
1 Shiraz Botaniska trädgård 13/4, 3 längs vägen och 1 Dez/ Choga Zanbil 15/4
101. **Hussvala** *Delichon urbicum*
smärre antal 9/4, smärre antal 15/4, 10 Hableh Rood 18/4, vanlig Saranza 24/4
102. **Fältpiplärka** *Anthus campestris*
3 Maranjaböknen 10/4, 1 Miankaleh 19/4, 4 Abr 20/4, 1 söder Parvar 23/4
103. **Trädpiplärka** *Anthus trivialis*
15 Maranjaböknen 10/4, 1 Hableh Rood 18/4
104. **Ängspiplärka** *Anthus pratensis*
1 Maranjaböknen 10/4
105. **Rödstrupig pipplärka** *Anthus cervinus*
1 Sade Shavar 15/4, 2 Bamdej 16/4
106. **Gulärta** *Motacilla flava*
1 Maranjaböknen 10/4, 1 Sade Shavar 15/4, 2 Bamdej 16/4, 2 Miankaleh 19/4
Motacilla f. thunbergi
1 Sade Shavar 15/4
Motacilla f. feldegg
4 Bamdej 16/4
107. **Citronärta** *Motacilla citreola*
2 Maranjab karavanseraj 10/4
108. **Forsärta** *Motacilla c. cinerea*
1 Touran 21/4, 4 Parvar 22/4, 2 Parvar 23/4, 1 Saranza och 1 längs vägen 24/4
109. **Sädesärta** *Motacilla alba*
1 längs vägen 18/4, 1 längs vägen 20/4, smärre antal 24/4

- Motacilla a. alba*
2 Teheran 9/4, 10 Maranjaböknen 10/4, 1 Esfahan 11/4, 2 Izad Khast 12/4, 1 Shush 15/4, 10 Miankaleh 19/4
- Motacilla a. personata*
1 väster Neka 19/4, 1 Miankaleh 19/4, 1 Touran 21/4, 1 längs vägen 22/4, 1 med mat i näbben längs vägen 23/4, 1 Semnan 24/4
- Motacilla a. dukhunensis*
2 väster Neka 19/4, 1 Miankaleh 19/4
110. **Vitkindad bulbyl** *Pycnonotus leucotis*
2 Shiraz Botaniska trädgård 13/4, 1 Karun/Ahwaz 14/4, vanlig området norr Ahwaz 15/4
111. **Hypocolius** *Hypocolius ampelinus*
5 Dez/ Choga Zanbil 15/4, 1 längs vägen och 1 Choga Zanbil 15/4
112. **Gärdsmyg** *Troglodytes troglodytes*
1 Maranjab karavanseraj 10/4
113. **Trädnäktergal** *Cercotrichas galactotes*
20 Sade Shavar och Dez/ Choga Zanbil 15/4, 2 Bamdej 16/4
114. **Sydnäktergal** *Luscinia megarhynchos hafizi*
2 Persepolis 12/4, 2 Shiraz Botaniska trädgård 13/4, 2 Dez/ Choga Zanbil 15/4, 1 Miankaleh 19/4, 1 Parvar 22/4, 1 längs vägen 23/4
115. **Blåhake** *Luscinia svecica*
1 hane Maranjaböknen 10/4
116. **Vitstrupig näktergal** *Irania gutturalis*
2 Abr 20/4, 1 söder Parvar 23/4
117. **Svart rödstjärt** *Phoenicurus ochruros*
1 Parvar 22/4, 1 söder Parvar 23/4, 1 Parvar 23/4
118. **Rödstjärt** *Phoenicurus phoenicurus*
1 Maranjaböknen 10/4, 1 Miankaleh 19/4, 1 Semnan 24/4
Phoenicurus ph. phoenicurus
4 Maranjab karavanseraj 10/4, 1 Hableh Rood 18/4, 1 Touran 21/4, 2 öster Parvar 22/4, 3 söder Parvar 23/4, 3 Mulla Deh 23/4
Phoenicurus ph. samamisisicus
1 sjungande Abr 20/4
119. **Svarthakad buskskvätta** *Saxicola torquatus armenica*
2 Abr 20/4, 1 Mulla Deh 23/4
120. **Isabellastenskvätta** *Oenanthe isabellina*
2 Maranjaböknen 10/4, 8 Passergad 12/4, 1 längs vägen 18/4, 1 norr Bastam 20/4, 5 Touran 21/4, 10 ex. 22/4, 3 söder Parvar 23/4
121. **Stenskvätta** *Oenanthe oenanthe*
10 Maranjaböknen 10/4, 1 längs vägen 12/4, 1 Miankaleh 19/4, 7 ex. 20/4, 2 Touran 21/4, 6 ex. 22/4, 6 söder Parvar 23/4, vanlig Karadagh 24/4
122. **Nunnestenskvätta** *Oenanthe pleschanka*
2 längs vägen över Elburz 20/4, 2 söder Parvar 23/4, 1 Parvar 23/4, 5 längs vägen 24/4; samtliga hannar
123. **Medelhavsstenskvätta** *Oenanthe hispanica melanoleuca*
2 längs vägen över Elburz 20/4, 4 Parvar och 2 längs vägen 22/4, 1 Parvar 23/4
Nunne- x medelhavsstenskvätta *Oe. pleschanka x hispanica*
1 längs vägen över Elburz 20/4, 1 Parvar 23/4, 1 längs vägen 24/4
124. **Ökenstenskvätta** *Oenanthe deserti*
1 Maranjaböknen 10/4, 2 Touran 21/4, 1 längs vägen 22/4
125. **Finschstenskvätta** *Oenanthe finschii*
2 Abr 20/4
126. **Persisk stenskvätta** *Oenanthe chrysopygia*
2 (med bomaterial) söder Parvar 23/4, 2 Saranza 24/4, 1 Karadagh 24/4
127. **Orientstenskvätta** *Oenanthe p. picata*
2 (ett par) Touran 21/4
128. **Stenstrast** *Monticola saxatilis*
1 längs vägen till Choga Zanbil 15/4, 2 Khosh Yeilagh 20/4, 1 Abr 20/4, 5 öster Parvar 22/4, 5 söder Parvar 23/4, 2 Karadagh 24/4
129. **Koltrast** *Turdus merula*
1 Shiraz Botaniska trädgård 13/4, 2 Dez/ Choga Zanbil 15/4, 2 Abr 20/4, 3 Mulla Deh 23/4, 2 längs vägen 24/4; dessa torde ha varit av rasen *syriacus* (medan *aterrimus* häckar på Elburz norra slutningar)

130. **Dubbeltrast** *Turdus viscivorus*
1 Parvar 22/4, 2 Mulla Deh 23/4
131. **Grässångare** *Cisticola juncidis*
1 Bamdej 16/4
132. **Streckad prinia** *Prinia gracilis*
vanlig Sade Shavar 15/4, 2 längs vägen till Choga Zanbil 15/4, vanlig Bamdej 16/4
133. **Snårsångare** *Scotocerca inquieta striata*
4 Touran 21/4
134. **Sävsångare** *Acrocephalus schoenobaenus*
1 Bamdej 16/4
135. **Rörsångare** *Acrocephalus scirpaceus*
2 Sade Shavar 15/4, 4 Bamdej 16/4
136. **Trastsångare** *Acrocephalus arundinaceus*
1 Hafiz grav, Shiraz 13/4, 1 Touran 21/4
137. **Eksångare** *Hippolais pallida elaeica*
1 hotellet och 4 Shiraz Botaniska trädgård 13/4, 2 Hafiz grav, Shiraz 13/4, vanlig 15/4, 1 Ashura Deh 19/4, 1 Touran 21/4
138. **Östlig sammethätta** *Sylvia mystacea*
13 Miankaleh 19/4, 1 Ashura Deh 19/4
139. **Ökensångare** *Sylvia nana*
1 Touran 21/4
140. **Mästersångare** *Sylvia crassirostris jerdoni*
2 Abr 20/4, 2 söder Parvar 23/4, 1 Mulla Deh 23/4
141. **Ärtsångare** *Sylvia curruca*
1 Saranza 24/4
Bergsärtsångare *Sylvia c. althea*
3 Bastam 20/4, 1 Parvar 22/4, 1 söder Parvar 23/4, 2 Parvar 23/4
Sylvia c. blythi
1 längs vägen över Elburz 20/4
142. **Törnsångare** *Sylvia communis*
1 längs vägen till Choga Zanbil 15/4, 1 Dez/ Choga Zanbil 15/4
Sylvia c. icterops
1 längs vägen över Elburz 20/4, 1 Parvar 23/4
143. **Svarthätta** *Sylvia atricapilla*
3 Dez/ Choga Zanbil 15/4
144. **Kaukasisk lundsångare** *Phylloscopus trochiloides nitidus*
1 Touran 21/4
145. **Dvärgsångare** *Phylloscopus neglectus*
4 söder Parvar 23/4
146. **Gransångare** *Phylloscopus collybita*
4 Maranjaböknen 10/4
Phylloscopus c. abietinus
4 Maranjaböknen 10/4, 1 Ashura Deh 19/4, 1 Abr 20/4, 3 Mulla Deh 23/4
Phylloscopus c. tristis
1 Maranjaböknen 10/4, 1 sjungande Esfahan 11/4, 2 Miankaleh 19/4
147. **Lövsångare** *Phylloscopus trochilus*
1 Maranjaböknen 10/4, 1 Miankaleh 19/4
Phylloscopus t. acredula
2 Touran 21/4
Phylloscopus t. yakutensis
1 Touran 21/4
148. **Mindre flugsnappare** *Ficedula parva*
1 Miankaleh 19/4, 15 Ashura Deh 19/4, 30 Touran 21/4
149. **Irakskriktrast** *Turdoides altirostris*
12 Sade Shavar 15/4, 25 Bamdej 16/4 – det senare en ”ny lokal för arten”!
150. **Orientskriktrast** *Turdoides caudatus*
vanlig Dez och Choga Zanbil 15/4
151. **Stjärtmes** *Aegithalos caudatus alpinus*
2 med mat i näbben (troligen bo i närheten) väster Neka 18/4, 1 Miankaleh 19/4, 2 Mulla Deh 23/4

152. **Balkanmes** *Parus lugubris hyrcanus*
3 Mulla Deh 23/4. Tre ex. av den synnerligen eftersökta "hyrcanusmesen" – ingen känd lokal fanns tidigare! Artstatus har föreslagits.
153. **Talgoxe** *Parus m. major*
5 Dez/ Choga Zanbil 15/4, 1 Miankaleh 19/4, 1 Bastam 20/4, 1 Bastam 22/4, 2 längs vägen 24/4
154. **Klippnötväcka** *Sitta neumayer*
2 öster Parvar 22/4, 2 söder Parvar 23/4, 1 Saranza 24/4
155. **Pungmes** *Remiz pendulinus coronatus*
1 Miankaleh 19/4
156. **Isabellatörnskata** *Lanius isabellinus*
1 Bamdej 16/4, 1 Abr 20/4, 6 Touran 21/4, 1 söder Parvar 23/4
157. **Ökenvarfågel** *Lanius meridionalis pallidirostris*
5 Touran 21/4
158. **Skata** *Pica pica bactriana*
tämligen vanlig, sedd under 10 dagar
159. **Pleskes ökenskrika** *Podoces pleskei*
4 ad. + 2 pulli Touran 21/4
160. **Alpkaja** *Pyrrhocorax graculus*
9 Parvar 22/4, 14 Parvar 23/4
161. **Alpkråka** *Pyrrhocorax pyrrhocorax*
2 Maranjaböknen 10/4, 5 Izad Khast och 25 längs vägen mot Shiraz 12/4, 3 väster Sharud 22/4, 2 Parvar 22/4, 2 söder Parvar 23/4, 6 Parvar 23/4, 2 Saranza 24/4, 14 Karadagh 24/4
162. **Råka** *Corvus frugilegus*
kolonier söder Teheran 9/4, 1 Ahwaz 14/4, smärre antal 18/4
163. **Kråka** *Corvus corone sharpii*
vanlig, sedd i stort sett dagligen
Mesopotamisk kråka *Corvus corone capellanus*
2 Dez/ Choga Zanbil 15/4, 1 längs vägen till Choga Zanbil 15/4, 1 längs vägen norr om Ahwaz 16/4
164. **Korp** *Corvus corax*
4 Maranjaböknen 10/4, 1 längs vägen 18/4, 2 Abr 20/4, 4 Touran 21/4, 2 längs vägen 24/4
165. **Stare** *Sturnus vulgaris*
2 Esfahan 11/4, 20 längs vägen 12/4, 3 längs vägen 18/4, 40 längs vägen 19/4, 6 Bastam 20/4, 6 Bastam 22/4, 1 längs vägen 23/4, 3 längs vägen 24/4
[**Brun majna** *Acridotheres tristis*]
2 Shiraz Botaniska trädgård 13/4, 1 Semnan 22/4; förekommer spontant i sydostligaste Iran men dessa fåglar är "utsläpp"
166. **Gråsparv** *Passer domesticus*
vanlig, sedd dagligen
167. **Spansk sparv** *Passer hispaniolensis transcaspicus*
200 Sade Shavar och Dez/ Choga Zanbil 15/4, 50 Miankaleh 19/4
Tamarisksparv *Passer moabiticus mesopotamicus*
många bon, men inga fåglar Dez/ Choga Zanbil 15/4 (de flesta bona verkade bebodda av gulstrupiga stensparvar)
168. **Pilfink** *Passer montanus*
1 Semnan och 15 längs vägen 23/4
169. **Blek stensparv** *Petronia brachydactyla*
50 (största flock 30) Touran 21/4; de sjöng "överallt"!
170. **Gulstrupig stensparv** *Petronia xanthocollis*
20 Dez/ Choga Zanbil 15/4
171. **Stensparv** *Petronia petronia*
1 längs vägen nära Damavand 18/4, 8 öster Parvar 22/4, 7 söder Parvar 23/4, 5 Saranza 24/4, 7 Karadagh 24/4; *clean up* på stensparvar
172. **Snöfink** *Montifringilla nivalis alpicola*
7 söder Parvar 23/4, 1 Karadagh 24/4
173. **Bofink** *Fringilla coelebs alexandrovi*
4 Mulla Deh 23/4
174. **Rödpannad gulhämpling** *Serinus pusillus*
6 öster Parvar 22/4, 6 Parvar 22/4, 2 söder Parvar 23/4, 3 Parvar 23/4
175. **Grönfink** *Carduelis chloris bilkevitchi*
2 Touran 21/4

176. **Steglits** *Carduelis carduelis*
 1 längs vägen över Elburz 20/4, 1 Parvar 22/4
Carduelis c. parapanisi
 15 söder Parvar 23/4, 1 Karadagh 24/4; detta är en ras utan svart på hjässan som *Birds of the Western Palearctic* uppger häcka först öster om Gorgan, vilket av våra observationer att döma är fel; artstatus har föreslagits
177. **Hämpling** *Carduelis cannabina*
 2 längs vägen 18/4, 1 Ashura Deh 19/4, 2 längs vägen 20/4, 1 Parvar 22/4, 1 Parvar 23/4, 2 Karadagh 24/4
178. **Bergsökenfink** *Rhodopechys sanguinea*
 2 Lasem 24/4
179. **Ökenfink** *Rhodospiza obsoleta*
 5 Touran 21/4
180. **Ökentrumpetare** *Bucanetes githagineus*
 2 Touran 21/4
181. **Rosenfink** *Carpodacus erythrinus*
 11 Touran 21/4
182. **Stenknäck** *Coccothraustes coccothraustes*
 1 Hableh Rood 18/4
183. **Klippsparv** *Emberiza cia par*
 10 längs vägen över Elburz 20/4, 5 öster Parvar 22/4, 10 Parvar 22/4, 4 Parvar 23/4, 2 Mulla Deh 23/4, 1 Karadagh 24/4
184. **Ortolansparv** *Emberiza hortulana*
 6 längs vägen över Elburz 20/4, 1 öster Parvar 22/4
185. **Bergortolansparv** *Emberiza buchanani*
 3 söder Parvar 23/4
186. **Svarthuvad sparv** *Emberiza melanocephala*
 1 Maranjaböknen 10/4, 40 Sade Shavar 15/4
187. **Kornsparv** *Emberiza calandra buturlini*
 1 Passergad 12/4, 2 Sade Shavar 15/4, 5 längs vägen till Choga Zanbil 15/4, 2 längs vägen väster om Sade Shavar 16/4, 3 Miankaleh 19/4

ARTLISTA DÄGGDJUR

- Obest. fladdermus** *Chiroptera sp.*
3 längs vägen 12/4
1. **Kaphare** *Lepus capensis*
2 Miankaleh 19/4
 2. **Afghansk piphare** *Ochotona rufescens*
2 längs vägen över Elburz 20/4, 10 öster Parvar 22/4, 8 Parvar 22/4, 10 söder Parvar 23/4, 2 Parvar 23/4,
6 Saranza 24/4
Sjakal *Canis aureus*
1 † längs vägen 19/4
 3. **Rödräv** *Vulpes vulpes*
1 söder Parvar 23/4
 4. **Onager (asiatisk vildåsna)** *Equus hemionus*
6 + 1 Touran 21/4
 5. **Stenbock** *Capra ibex*
6 Parvar 22/4

ARTLISTA HERPTILER

1. **Grönfläckig padda** *Bufo viridis*
2 Miankaleh 19/4
2. **Sjögroda** *Rana ridibunda*
1 Sade Shavar 15/4, vanlig Bamdej 16/4, 1 Hableh Rood 18/4, vanlig Miankaleh 19/4
Ob. groda *Rana sp.*
11 Miankaleh 19/4
3. **Morisk sköldpadda** *Testudo graeca*
1 Miankaleh 19/4
4. **Kaspisk bäcksköldpadda** *Mauremys caspica*
1 Miankaleh 19/4
5. **Toad-headed Agama** *Phrainocephalus esctalatus*
2 Touran 21/4
6. **Caucasian Rock Agama** *Laudakia caucasia*
vanlig öster Parvar 22/4, 1 Parvar 22/4, 1 söder Parvar 23/4, 2 Parvar 23/4, 2 Saranza 24/4
7. **Black-tailed Rock Agama** *Laudakia nupta*
3 Izad Khast 12/4, 20 längs vägen över Elburz 20/4, 1 Khosh Yeilagh 20/4
8. *Urumaxis loricatus*
4 Choga Zanbil 15/4
9. **Rutsnok** *Natrix tessellata*
1 Ashura Deh 19/4
10. **Rock Racer** *Coluber rhodorachis*
1 Touran 21/4